

על פריסת הפלוגה

הדשימה הניתנת בוק, על פריסת הפלוגה, היא פרי עטו ומחשבותיו של מפקד פלוגה ישראלית שנתנסה, עם יחידתו, בקרב הסתערות על אחד ממשלטי ה"צומת" הנוודים בדרך לנגב. בין השיטין של רשימתו ניכר הנסיון למצות ולעצב את לקח נסיונו ואף לבחון ולבדוק, בהתאם לכך, כמה הנחות מקובלות. בין היתר מנסה הכותב לערער על תוקף הנחות היסוד של תרגולת הקרב ואף לשתור את ערכה בשדה הקרב, אך מן הראוי להעיר כי בעוד שתרגולת הקרב אינה באה לשמש אלא בעיקר לקרב התגובה במגע פתע (Encounter Battle) הרי עיקר הנימוקים המובאים כאן לסתירה מבוססים על נתונים של קרב יזום.

אחד להגיב על מעשיו של הצד השני הפועל כנגדו. ובאשר לחיל הרגלים, הן צריכות להתבסס על סגור לותיה המיוחדות של היחידה הפועלת. במיוחד חשוב הדבר לחיילות שאין באפשרותם לחפות ברוב מספרם על שגיאותיהם.

את ההסברה לקציני חיל הרגלים יש לבסס על ניתוח מעשי של אופי פעולותיו של החיל הזה, ולדחות כל מורשת שאבד עליה כלה. אמנם, המעמסה העיונית על הצניי בתיהספר הטקטיים תגדל עקב כך, פשטות ההסברה אולי תאבד, אך המבחינים החמורים — שעל בוגרי בתי הספר למפקדים לעמוד בהם בשעה שמציאות שדה הקרב מפריכה תורה שלמדו — מחייבים את הדבר.

*

נעבור אם כן, לבדוק את בעיית הפריסה של הפלוגה. המדובר הוא בפלוגה, משום שבתנאים תקינים זוהי היחידה הקטנה ביותר העלולה לפעול עצמאית בשיתוף עם גשק מסייע.

בראש וראשונה יש לקבוע כי את הפריסה יש להסביר במושגים של אופי הפעולה — ולא במונחים של טוח כלי הנשק של האויב. נבדוק את ההסברה המקובלת. ברור, ברוב המקרים שתצפית האויב מגיעה למרחקים העולים על טוח כלי הנשק שלו. כשהאויב מגלה אותנו, אף אם אינו יכול להזיק לנו בכלי נשקו, הרי הוא משיג מספר דברים המוספים לכוחו: א. הוא יודע את עצמת כוחנו; ב. הוא יודע את כיוון ההתקדמות שלנו, ומתוך ניתוח פני השטח יוכל על נקלה לשער את תכנית הפעולה שלנו; ג. יתר על כן, הוא יכול לקבוע כמעט בוודאות, על יסוד ניתוח תכנית הפעולה שלנו, מה הן ידיעותינו על מערך כוחותיו — ולהכין לנו הפתעות. הסברה מקובלת היא, שהפריסה מגלה את עצמת כוחנו. אך אויב מנוסה יכול להעריך את עצמת הכוח העולה עליו גם לפני שזה נפרס. קביעת מקום הפריסה מתוך התחשבות בטוח כלי הנשק של האויב הכשילה את רוב התקפות הצבא המצרי

הפתרון לשאלה מתי יש לפרוס את הפלוגה ניתן, בדרך כלל, על יסוד הטנח של כלי הנשק המופעלים ע"י האויב. פתרון כזה, שהוא פשוט ונוח מבחינה מטודולוגית, אין כמוהו המטביע מושגים מוטעים במוחו של המפקד הצעיר.

פתרון זה נובע משלוש הנחות מוטעות: א. שהפריסה כפוייה עלינו נגד רצוננו ע"י האויב ומשום כך יש לדחותה ככל האפשר; ב. שהתנועה הנוחה והרצויה ביותר היא תנועה במבנה מכונס; ג. שהפריסה אינה דרושה אלא לצרכים טקטיים מידיים, כלומר לצרכי השלב האחרון של הפעולה, במגע ישיר עם האויב.

כל מי שהיה חייב לבדוק את בעיית הפריסה לצורך קרב, ולא לצורך תרגול בלבד, ודאי נוכח באיזו מידה מופרך הפתרון הקובע את הטוח היעיל של גשק האויב כנתון יסודי לפריסה. שורש פתרון כזה מונח לא באופי הקרב של ימינו, אלא בתולדות מבני הקרב. עם הופעת כלי הנשק מהירי האש בשדה הקרב, היה המבנה המכונס מבנה היסוד של היחידות הלוחמות. רק באיטיות רבה, ובתוקף המציאות בשדה הקרב, באו מבנים מפורזים במקום המבנה המכונס. מכאן נובעת ההסברה שהפריסה כפוייה על ידי האויב, ושיש להשהותה ככל האפשר.

הסדר המקובל בהוצאת יחידות לקרב, זה המחייב תנועה מרוכזת למקום המערכה, אין לו בעצם, ולא כלום עם הפתרון המקובל בענין הפריסה. אבל הפתרון וביסוסו, הנובעים כפי שהוסבר, מתולדות מבני הקרב, היא מורשה מיוזרת, שיש להפטר ממנה במקום שהיא קיימת, ולהמנע ממנה במקום שטרם חדרה אליו. יש צבאות בעלי מסורת ארוכה, בהם לוחמים הוגי דעות צבאיים לשרושה המוחלט, ומצביעים על כל התקלות הנובעות ממנה.

הסברות לנוהג בפעולות טקטיות חייבות להנתן על יסוד ניתוח מציאות שדה הקרב המודרני, המכתיבה אותן: על יסוד ניתוח אפשרויותיו של צד

על מוצבינו; כי לאחר הפריסה, שנערכה על יסוד שיקול זה בלבד, היתה מתחילה התמודדות בין עצמת כוח האש של מוצבינו וכוחה המספרי של היחידה התוקפת שבנתה בעיקר על גלי הסתערות הבאים בזה אחר זה. באופן זה תמיד משאיר התוקף בידי המגין את כל יתרונות ההגנה על ההתקפה. בלא להתיר לעצמו אף אחד מיתרונותיה של ההתקפה, פרט לרוח התוקפנית (אשר, בנסיגנו אנו, לא היתה ברוב המקרים נועזת יותר מרוח ההגנה שלנו).

מכאן נובעת המסקנה, שבשעת שיקולי המפקד ביחס לפריסה, עליו להביא בחשבון את תצפית האויב, ולא דוקא את טוח כלי נשקו. גם אם נניה שהפריסה היא אמצעי מניעה נגד היפגעות באש האויב, האם נכון לאמר שהיא גם אמצעי מניעה נגד היפגעות בתצפיתו? ברור שיש להשיב על כך בשלילה. ועל כן, יש להסיק מכאן שהפריסה חייבת להיערך לפני ההתגלות לתצפית האויב, — אם אין לנו ענין להתגלות לפניו.

אחד הנימוקים המקובלים נגד פריסה מוקדמת הוא קשי השליטה ביחידות-המשנה. אך שוב, מדוע עלינו להמשיך ולחשוב במונחים שאבד עליהם הכלח? קשר האלחוט, והסימנים המוסכמים, פותרים לחלוטין את בעיית השליטה על יחידות-המשנה.

*

נבדוק עכשיו ענין אחר. מתי מנוצל יותר כוחה של יחידה: כשהיא פרוסה או כשהיא מכונסת? נוכל לקבוע בודאות, שכוחה מנוצל יותר כשהיא פרוסה, מכיון שאז מופעל כוחן של יחידות-המשנה באופן מלא יותר. מסקנה הגיונית מזה היא, שמוטב לפרוס את הפלוגה כך, שכל אחת מיחידות-המשנה תהיה מסוגלת להפעיל — או תהיה מחויבת להפעיל, — את מלוא כוחה. יתכן שאפשר לקבוע כמכסימום ההרחק שבין יחידות-המשנה את הטוח המכסימלי המאפשר לכל שתי יחידות שכנות ליצור אפקט-אש משותף. אמנם, גם הרחק זה אינו מכסימלי, כי אם הפלוגה משתפת בפעולתה מכונסת-ייה, הרי המרחק בין יחידות-המשנה יוכל להיות גדול יותר, ומכונסת-היריקה תישאנה באהריות לתוספת כוח-אש לכל יחידה, כמקרה הצורך. אך ניתוח מעמיק יותר יגלה, שגם הגבלה זו של הרחקי הפריסה אינה מוצדקת. האפקט של יחידת קרב אינו נמדד רק לפי אפקט האש שלה. כי אם נקבע כך, — הרי נתעלם מהגורמים של

(1) בדומה, למה שהיה מקובל בצבאות שונים בראשית מלחמת העולם השנייה. עיין במאמר, "תמורות בטקטיקה במלחמת-העולם השנייה" — מערכות ג'ו, ע' 51.

התנועה ושל השליטה על נקודות טקטיות בתוך מרחב הפעולה ע"י עצם החזקתן, וכפי שמוכיח הנסיון, אפקט משותף של שתי יחידות שכנות נוצר על-ידי שליטתן על נקודות טקטיות. כלומר — שליטה כזו כשלעצמה יוצרת אפקט טקטי, גם בשעה שאין בידן ליצור כל אפקט-אש משותף.

"עקרון החסכון בכוח" מחייב פריסה מכסימלית, המאפשרת ניצול מלא של כוח יחידות-המשנה. עקרון זה מוגבל רק ע"י עקרון אחר אחד: "עקרון הריכוז". עקרון זה קובע, שיש לרכז בנקודה המכרעת את הכוח הגדול ביותר הדרוש בה. ופה, שוב, יש להדגיש שאין עקרון זה דורש את מכסימום הכוח הניתן לריכוז באחת נקודה. שכן, יהיה בזה משום הפרת עקרון החסכון בכוח. כלומר, אפשר לסכם את הענין כך: יש לפרוס את הפלוגה בהרחקים כאלה, שיחייבו כל יחידת-משנה להפעיל את מלוא כוחה, בתנאי שיאפשר את כל הריכוז הדרוש בנקודה המכרעת. הרחקי יחידות-המשנה מותנים באפקט הטקטי המשולב שלהן — לאו דוקא אפקט האש — וזה מאפשר הרחקים גדולים. הריכוז, הדרוש להכרעה — ייקבע ע"י עצמת כוח האויב בנקודת ההכרעה. שונה יהיה הריכוז הדרוש להכרעה במוצבי-שדה, מזה שבקטע של קו-הגנה — או בפעולת השתלטות על מרחב — וכו'. והרי זוהי הדגמה של התנחה, שצוינה לעיל, כי את הפריסה יש להסביר במונחים של אופי הפעולה.

*

הדרכת מפקדי חיל-הרגלים בבתי-הספר הטקטיים, המיוסדת על תרגולת הקרב לשלביה, הופכת את ענין האיגופים לפעולה מכנית, וע"י כך מאבדת את כל יעילותה. פעולת האיגוף מוסברת במונחים של "זוית הבטחון" בין אש-הרתק וציר ההתקדמות של כוח-ההלם. כלומר, גם בענין זה, שאינו אלא אחד מגילויי הפריסה, מובאים בחשבון הצרכים הטקטיים המידיים, שבמגע ישיר עם האויב, כלומר השלב האחרון של הפעולה — שלב ההכרעה. ובוגרי בתי-הספר הטקטיים שוב עומדים במבחנים חמורים בשעה שהם נכנסים לקרב, כי מיד מתברר להם שהאיגוף כשלעצמו, כלומר יצירת "זוית הבטחון" בין אש-הרתק ובין ההתקדמות של כוח-ההלם אינו מוסיף לכוח ההכרעה ולא בלום. לעתים קרובות כרוך האיגוף בבזבוז זמן, והכרעה מהירה

(2) מבלי שישפיע כאן הגורם של החפיפה בטוח היעיל של נשק היחידה הפועלת.

יותר עשויה לבוא בהסתערות חזיתית מידית, תוך חיפוי-אש עצמי. האיגוף המכני, הגלוי לעין האויב, נותן לו זמן להתאושש מהרכאון הראשון, האוחז בו עם התחלת ההקפה, ושהות לערוך את כוחותיו, כך שמול הרתק הוא מציב כוח אש קטן בלבד, ומרכז את עיקר כוחו בללום את מכת ההלם. מזור ביותר, שכשם שמלמדים למפקדים צעירים את המרחק המדויק מהאויב לביצוע הפריסה, כן משגנים להם את המרחק המדויק לביצוע האיגוף.

הבה נבדוק, מהי מגמת האיגוף? האפקט העיקרי הנדרש מאיגוף הוא הפתעה ביחס לכיוון ההסתערות. לכן, לפעמים עלול כוח הרתק להיתבע לבצע את ה"איגוף", על מנת להשאיר בידי הכוח ההולם ציר התקדמות מתאים. ברור, שמוטב שלא להגיע יותר מדי את יחידת האש, על מנת שלא לדחות את העסקת האויב, אך שיקול זה רחוק מלהיות אבסולוטי. אף התנהגותה של יחידת האש — אינה צריכה לגלות, שכל מטרהה היא העסקת האויב באש. עליה לנסות לעשות עליו רושם כי עמה נמצא עיקר הכוח וכי ממנה יבוא גם ההלם. כי יש להניח שגם האויב מכיל את תרגולת הקרב, ואם לא ישוכנע שיחידת האש היא יחידת ההלם — יצפה להלם מכיוון אחר.

האיגוף עצמו חייב להיעשות בהסתר מלא, ואם למען השגת ההפתעה חייבות היחידות המאגפות להאריך את דרך התנועה שלהן, עליהן לעשות זאת ללא היסוס. השליטה המרכזית על היחידות הפועות לות תבוצע באמצעותם של אלחוט ושל הכנון מדויק לפני התפצלות הכוח.

התנהגות כזו של יחידות האש וההלם תחייבן לעתים קרובות להיפרס בהרחקים גדולים ביותר, על מנת לזכות בריכוז מתאים בנקודת ההכרעה. אין להמנע מפריסה זו ויש לבצעה בהתחשב באופי הפעולה, כלומר — בגורמים המכתיבים את אופן השגת ההכרעה. ושוב: אלה עלולים לחייב את הפריסה זמן רב לפני שהיחידות נכנסות לטוח היעיל של נשק האויב.

דברים אלה אינם מאבדים את תוקפם גם בפעולות לילה. בכל פעולה שתוכננה באופן המניח את הדעת, המבוצעת כשטח שהוכר במידה מספקת לפני ביצועה, יש להימנע מריכוז מיותר, הניתן להיפגע בנקל והשולל מיחידות המשנה את האפשרות להפעיל את מלוא כוחן. עם זאת יש לזכור את העקרון הקובע, שבלילה יהיו הרחקי היחידות קטנים יותר מאשר ביום. מרחב הפעולה בלילה יהיה קטן יותר משני טעמים: א. — חוסר

האפשרות לדייק בקליעה למרחקים; ב. — חוסר האפשרות ליצור אפקט טקטי ע"י השתלטות על נקודות טקטיות המרוחקות ממוצבי האויב. האפקט הטקטי ייוצר כאן אם הנקודות הטקטיות שתתפסנה תהיינה קרובות אל מוצבי האויב במידה כזו שהוא ירגיש בצמצום מרחב תמרוניו ובסכנה למוצביו. כביום, כן בלילה, יקבעו ההרחקים בין יחידות המשנה בהתחשב עם האפקט הטקטי ההדדי של כל שתי יחידות שכנות על מערכות האויב, ואי אפשר להשפיע השפעה טקטית על מערכות האויב בלילה — עם הראות המוגבלת שלו — אלא מקרוב. קירבה זו אל מוצבי האויב — מחייבת ממילא צמצום הרחקי יחידות המשנה (מובן, שהמדובר הוא בפעולת לילה שאף תוצאותיה חייבות לחול בלילה, ולא רק למחרת בבוקר; שכן, במקרה האחרון, לא יהיו עקרונות הפעולה בלילה שונים מאלה של פעולת יום).

לכן, מוטב להסביר לחניכים בבתי-הספר הטקטיים שצמצום ההרחקים בלילה נובע מתוך הצורך לפעול בקרבת האויב — ולא, כפי שמקובל להסביר, מתוך חשש שהיחידות, תאבדנה אחת את השניה, זוהי הסברה פשוטה מדי, ואינה מדגישה למפקדים, החייבים להבין את עקרונות הלחימה ביסודם, את העיקר.

הפריסה, כחלק מהפעולה בכללה, מקורה ביזמת היחידה הפועלת. ברגע שהפריסה מוכתבת ע"י תגובת האויב — עוברת היומה לידיו, אף אם נקבע מראש היכן עלול האויב לחייב את הפריסה, ואלו על המפקד לשמור בתכנונו על יזמה זו מכל משמר. התכנון חייב להביא בחשבון את עובדת הימצאו של האויב במקום ואת אפשרויות תגובתו. אך עליו להיות ערוך באופן כזה, שכל יזמה מצד האויב תהיה נדונה לכשלון מראש, על-ידי כך שלא ישאיר כל מקום לאפקטים מכריעים של הגבות מצד האויב על הפלוגה הפועלת. בידי הפלוגה הפועלת לכפות את רצונה על האויב בכל שלב של הפעולה, באופן שתכפה עליו את ההרגשה שכל תגובה מצדו אינה עלולה לשנות את תכנית פעולתה. ברגע שהאויב מחייב ע"י אשן את היחידה הפועלת נגדו להפרס — עובר חלק מהיזמה לידיו, אך כל יזמה אינה עוברת לידיו כשהוא פותח באש על יחידה פרוסה, הממשיכה בביצוע תכניתה, בלא לגלות כל שינוי במבנה או בתכניתה, שהוא נובע מתגובת האויב. ואויב, שאינו מסוגל להשפיע על יחידה הפועלת נגדו, כמותו כאויב מנוצה.